

** Co ohrožuje šťastné a spokojené
dětství v dnešní ČR*

*Rodinná konference Kraje Vysočina
23.5.2019*

Prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc.

- * Právo na štěstí je zpochybnitelná formulace
- * Dítě je součást společnosti a jejího kontextu, takže války klimatické katastrofy, migrace obyvatelstva, nedostatek vody, hladomor, holokaust, vše se jich týká
- * Štěstí dítěte se přímo odvíjí od šťastných rodičů
- * Právo a povinnost ve vyváženosti a to je v současné společnosti téma k diskusi

** „Dítě má právo prožít šťastné a spokojené dětství“???*

** Obecně se v rodině projevuje
výrazná zaměřenost na zájem
jednotlivce*

Nadbytek materiální i podnětový

*Chybění vyššího ŽIVOTNÍHO
principu (cíle, autority, víry,
životního přesahu)*

- * Chudé společnosti Evropy, resp. světa - vykazují větší rodinnou soudržnost a tedy je dítě méně ohroženo rodinnou dysfunkcí, ačkoliv má materiálně horší životní podmínky
- * Dítě má v těchto společenstvích vyšší hodnotu, je větší prioritou
- * Genetické poselství do budoucnosti - evoluční interpretace

* **Paradox**

- * Fluidní rodinné vztahy
- * Modus vivendi
- * Příliš zralí rodiče
- * Aktivní hybatelé - pasivní konzumenti
- * Hyperrealita
- * Nejen prací žít jest člověk ?
- * Individuální vs kolektivní

** Dnešní rizika pro
zdravý vývoj dítěte*

- * Malá stabilita rodinných vztahů, porozvodové uspořádání poznamenané často malou empatií pro skutečné potřeby dítěte,
- * Předrozvodové konflikty, porozvodová adaptace - všeho jsou účastny děti
- * Nezbytnost životní stability - střídavá péče u předškolního dítěte je vhodná jen vyjímečně
- * Ztráta čitelného životního prostředí, životního uspořádání a dosavadních životních opor
- * Znovusložené rodiny, komplikované vztahy - aktuálně studované téma
- * Mezigenerační vztahy a tzv. mezigenerační poselství je často nerealizovatelné či redukované (vysoké procento populace žije ve městech)

* Fluidní vztahy

- * Vysoké životní tempo a přepracovanost nejen rodičů, ale i dětí se negativně podepisuje na nižším množství společných aktivit, a to jak volnočasových, tak pracovních, které jsou pro dítě předpokladem pro osvojení si žádoucích modelů chování, pro observační učení
- * Permanentní spěch - stres a jeho vliv na dítě
- * Zkracování rodičovské dovolené, dvouleté dítě opět do předškolní instituce
- * Příliš strukturovaný čas dítěte
- * Společenská akceptace dvoukariérové rodiny
- * Výchovné působení rodiny nahrazováno institucemi

*** Modus vivendi**

* Odsouvání rodičovství do pozdějšího věku sebou nese klady i zápory. Negativním projevem může být například vyšší míra úzkostnosti a ambicióznosti rodičů, snižování reprodukceschopnosti, pozitivně lze vnímat jejich často vyšší zodpovědnost, lepší finanční možnosti, znalosti.

*** *Příliš „zralí“ rodiče***

- * Dítě přestává být prioritou mezi životními hodnotami dospělých, cílem partnerského soužití
- * Reprodukceschopnost populace (po 30 letech věku ženy strmě klesá)
- * Rodiče pohlceni vlastní kariérou
- * Chtějí perfektní dítě, statusové dítě
- * Vysoké nároky na výkon dítěte (kroužky, zájmy...) ambicióznost rodičů
- * Vyšší zodpovědnost, ale také vyšší úzkostnost
- * Dítě je přemrštěně ochraňováno a řízeno
- * Dítě není nikdy samo - problémy s rozvojem autoregulace
- * Věk prarodičů a jejich aktivní participace na výchově
- * Sendvičová generace

* **Odsouvání
rodičovství**

- * Partnerství pro reprodukci
- * Partnerství pro radost
- * Partnerství pro status??

* Odsouvání
rodičovství

- * Nárůst pasivity dětí - méně si povídají, více chatují, méně zpívají, více poslouchají hudbu ze sluchátek, méně si hrají mezi sebou, více si hrají s neživými médii, či konzumují už hotové herní programy, méně samy sportují, více se dívají na sport a fandí, méně stolují a povídají si u jídla, rychleji a bezděčně jídlo konzumují.
- * Dochází k omezování bezprostředních mezilidských vztahů.
- * Během dospívání pak hledají kompenzace v adrenalinových či extrémních zážitcích různého typu.

*** *Aktivní hybatelé-
pasivní konzumenti***

* U dnešních dětí a to zvláště v některých vývojových etapách, pozorujeme prohlubující se tendenci ke splývání objektivní a virtuální reality. Vliv na to má zřejmě i vzrůstající interakce s neživými médii. Projevuje se také snaha uniknout z reality (drogy, hry...)

* *Hyperrealita*

- * Předškolní věk - konfabulace, významný proces vymezení co je skutečné a co je „jen jako“
- * Dospívající - formování identity a sociální sítě - kolik mám skutečně kamarádů 5.000 nebo 3??
- * Agrese dospívajících ve vyspělých státech a velkých městských aglomeracích - počítačové hry??

* **Hyperrealita**

* Rodiče od dnešních dětí vyžadují mnohem menší participaci při pracovních činnostech, ale práce ve svých důsledcích „šlechtí“ osobnost dítěte a posiluje soudržnost skupinových vztahů jak rodinných tak vrstevnických.

** Nejen prací živ jest člověk ?*

- * Pomoci dítěti naučit se pracovat
- * Pomoci dítěti plnit si samostatně své povinnosti
- * Pomoci dítěti rozvíjet svou autoregulaci, samostatnost, tvořivost, zodpovědnost
- * Naučit ho zažít štěstí z dobře udělané práce, z vlastního výkonu...
- * Děti chtějí řád a dospělí jim ho mají dát
- * Děti si víc váží náročných rodičů i učitelů

*** Nejen prací žít jest
člověk ?**

* <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf>

* **Research webpages:**

* Činnosti dříve zajišťované rodinou přebírá stát. Probíhají vážné diskuse o míře paternalismu státu. Kdo je zodpovědný za vyvážený vývoj dítěte? Rodiče? Společnost jako celek? Škola jako vzdělávací a výchovná instituce? Jak moc je stát oprávněn vstupovat do tak intimní oblasti, jakou je výchova vlastního dítěte, kterou lze vnímat i jako naše genetické poselství do budoucnosti?

* *Individuální vs kolektivní*

** Aktuální diskuse o
nástupu dvouletého
dítěte do předškolní
instituce*

** Individuální vs
kolektivní*

- * Vývoj autonomie - sebeobsluha, vědomí vlastní identity
- * Lokomotorický vývoj - chůze, jemná motorika
- * Řečový vývoj - schopnost komunikovat
- * Formování „Já“-sebeobraz, sebepojetí
- * Socioemocionální vývoj- sociální vztahy a jejich kvalita
- * Projevy negativismu - interiorizace sociálních norem, ambivalence vůči matce.....

*** Základní
charakteristiky
batolete**

Klady ?

- * Podnětnost prostředí
- * Profesionálnost prostředí
- * Hygiena a výživa
- * Kompenzace v případě rodinné dysfunkce
- * Odhalení vývojových problémů profesionálem

Rizika ?

- * Řečový vývoj- potřeba individuální komunikace
- * Integrace reálné matky v mentální reprezentaci dítěte
- * Reakce na projevy negativismu milující osobou
- * Individuální podpora autonomních projevů
- * Mezigenerační poselství, životní kontinuita

*** *Dvouleté dítě v instituci -klady a vývojová rizika***

- * Normální autismus - 1.-2. měsíc
- * Normální symbióza - 2.- 4. měsíc
- * *Separace a individuace* - 4.m - 4. rok
 - diferenciace - 4.m - 10.m
 - procvičování - 10. -16.m, elastické pouto
 - navazování přátelských vztahů 16.-25.m
 - individuace - 25. - 36.m - zrození psychologického „Já“

* *Zrození psychologického „Já“*
dle Margarety Mahlerové

- * Rodičovství ji nenaplňuje?
- * Realizace vlastní kariéry?
- * Pohlavní rovnost?
- * Finanční otázka?
- * Nudí se?
- * Péče o dítě je vysilující?
- * Na rodičovské dovolené je izolovaná?
- * Nízká sociální prestiž mateřství
- * Určitě nechce vědomě poškodit vývoj svého dítěte

*** *Moderní žena?***

- ✘ Šulová, Lenka, Zaouche-Gaudron, Chantal, *Předškolní dítě a jeho svět - L'enfant dans l'âge préscolaire et son monde*, Praha, Karolinum, 2003, 458 s.
- ✘ Šulová, Lenka, *Raný psychický vývoj dítěte*, Praha, Karolinum, 2004
- ✘ Šulová, Lenka, *Position de l'enfant en République Tchèque et problématique des crèches*, in: Bergonnier-Dupuy, g.: *L'enfant, acteur et/ou sujet au sein de la famille*, Ramonville St. Agne, Érés, 2005, 169-182
- ✘ Šulová, L.: *Rodina funkční a dysfunkční. Právo a rodina*, č. 1, 8. ročník, Praha, Linde, 2006, str. 8-12
- ✘ Šulová, L.: *Psychická deprivace a traumatizace*. In: Kolektiv autorů, *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. IREAS, 1. vydání, Praha, 2007, str. 87-99 (celé dílo 229 stran)

* **Literatura:**

- ✘ Šulová, L.: Prevence psychosociální patologií - Prevence začíná v raném dětství. In:Fait, T., Vrablík, M., Češka, R. a kol.: Preventivní medicína, Maxdorf Jessenius, Praha, 2008, str.467-495
- ✘ Šulová, L., Morgensternová, M.: Children´s issues in the Czech Republic. In: Limage Leslie (Ed). Children´s Issues in Europe, Vol.Europe, Encyclopedia of Children´s issues worldwide under general editorship of Irving Epstein. Greenwood Press, New Jersey 2008, 63-87
- ✘ Šulová, L.: Sexuální výchova na školách, In: Weiss, P. (ed.): Sexuologie, Grada, Praha, 2010
- ✘ Šulová, L., Fait, T., Weiss, P.(eds.): Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví, Praha, Maxdorf, 2011, 439 str.

***Literatura:**

*Šulová L., Pourtois, J.P., Desmet, H., Kalubi, J.C. (eds.)(2018):La qualité de vie de l'enfant aujourd'hui/Children's quality of life today, Czech-in, Praha,308 str.

*<http://pastprojects.czech-in.cz/aifref2017prague.cz/>

*<http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1310479648.pdf>

*<http://www.aifref2019martinique.fr/>

*Literatura:
Literatura: